

Ese de dóue ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) facs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intelegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuulu publicatiuniloru se se anticipe.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

In urmare decisului consistoriale dto 5. octovre a. c. nr. 1477/III esamenele de cualificatiune cu teologii absoluti se vor incepe in 23. octovre a. c.

Despre ce dd. membri ai comisiunei esaminatórie precum si respectivii recurenti spre acomodare sunt avisati.

Aradu, 10. octovre 1871.

Josifu Goldisiu, m. p.
secretariu consistoriale.

PARTE NEOFICIALA.

Despartirea bisericésca a comunelor mestecate din confiniulu militariu.

II. In comun'a Dobriti'a.

Pertractarea se tienù in 13.—16. Septembre a. c. st. v. Representantii comunei de natiunalitate romana se in-voisera a luá de bas'a actului de despartire: conscriptiunea poporatiunei ce s'a facutu inca la. anulu 1866. la ce serbii nu se invoiau; si la espresa cerere a loru, romanii concessera a se compune alta conscriptiune dupa dátele mai recinti.

Astfelu facenduse nou'a conscriptiune in $\frac{14}{26}$ si $\frac{15}{27}$ Septembre a. c. s'a constatat:

a) de natiunalitate romana	1278
b) " " serba	1202

de totu 2480

suflete; éra numerulu alegatoriloru in comun'a acést'a pana acum bisericésca romana — serba, se urcá la 520 de insi.

Ca proprietate comuna a ambeloru parti s'a constatat:

- edificiulu bisericeii in valóre de 42,600 fl pretiu-ita inca in anulu 1866;
- edificiulu scólei;
- dóue sesiuni parochiale;
- cimeteriulu.

Cu dorere trebue se observámu aici: cá impacatiunea fratiésca intre coreligiunarii romani si serbi din acést'a comuna, in butulu tuturoru nisuintieloru si incereariloru ambeloru comissiuni, nu a succesu.

Causele nesuccederii sunt: cá representantii serbiloru au pretinsu si sustienutu, cumca edificiuulu bisericeii ar fi proprietate eschisiva a serbiloru; voindu a demustrá cumca candu s'a fundatu comun'a Dobritia au fostu numai serbi, cari singuri si-au ziditu biserica si scóla.

Nainte de 53 de ani apoi s'a fundatu si a dóu'a parochia, candu apoi s'a ziditu biserice'a de astadi din averea si materialulu bisericeii vechi; argumentandu serbii, cá déca romanii ar fi avutu vre-unu dreptu séu titlu de proprietate asupr'a bisericeii, — atunci folosirea limbii loru n'ar fi fostu eschisa din biserica!

Romanii respinsera acést'a insinuatiune a coreligiunariiloru serbi; demustrandu-le: cá edificiuulu bisericeii cu tóte apartinintiele, este proprietate comuna a ambeloru

parti; li replicara fratiloru serbi si la afirmatiunea despre fundarea comunei. aretandu cá sunt 206 ani de candu s'a fundatu si existe acést'a comuna, documentandu pana la evidintia si aceea cá de atunci romanii pururia au fostu conlocuitori cu serbii; cá la olalta cu spese comune — au ziditu si sustienutu biserice'a; prin urmare acést'a impregiurare necontestabila, apoi insasi starea factica a posesiunei si folosirei presinte a bisericeii de catra ambele parti, vorbesce si militédia pentru punctulu juridicu atátu de evidinte alu romaniloru!

Abstragendu de la tóte acestea, — romanii au incercatu si altu modu de complanare, a nume, ei oferira serbiloru:

ca edificiuulu bisericescu in valóre de 42,000 fl. se remana loru in eschisiv'a folosintia si proprietate, adeca romaniloru,

ca se dee romanii serbiloru pentru edificiuulu bisericeii in chipu de desdaunare sum'a rotunda de 20,000 fl; dimpreuna cu edificiuulu scólei.

La acestu ofertu, — romanii s'au simtitu indreptati din urmatóriele motive:

I) Densii factice sunt in maioritare; *invoiel'a ambeloru Delegatiuni congresuale din Carlovetiú* in punctulu IX dice apriatu:

„Biserice'a o primesce maioritarea credintiosiloru — pe langa despagubirea minoritotii“; — dupa cum se facù si in cele lalta comune, — buna óra la *Vlaicovetiú, Jamulu — micu, Bucinu, Checea — romana*, si de curundu in *Alibunari!*

II.) Biserice'a s'a ziditu in anulu 1802 prin concursulu ambeloru natiunalitati, s'a acoperitu cu tegla in anulu 1812; éra la anulu 1856 s'a renoitu si acoperitu turnulu cu arama, — totu cu spelele comune ale ambeloru parti. —

Acestu ofertu leialu si ecuitabilu din partea romaniloru. — serbii nu voira a-lu acceptá de-feliu; nu voira a cede romaniloru biserice'a, ci ei oferira a-i desdauná cu suma de 10,000 fl ce nu este nici in proportiune cu numerulu sufleteloru, si nici se póte considerá de ecuitabile.

Apoi ce e mai durerosu, fratii coreligiunarii serbi se dechiarara: cá si acést'a suma nu o oferescu romaniloru pentru cá ar avé vre-unu dreptu de pretensiune, ci numai din fratiésca convintia si deferintia!

Dupa acestea dara, — romanii se vediura siliti a intrerumpe incercarile de complanare amica — cu coreligiunarii serbi, si asiá cestiunea de despartire in acést'a comuna are se fia tractata si deliberata conformu pp. XVII. si XVIII. din cunoscut'a *Invoiel'a delegatiunala*, adeca prin forulu judecatorescu competente ce se va delegá.

Destulu de tristu! dar romanii n'au in catro, cauta se-si salveze drepturile si pe acést'a cale.

(Va urmá.)

Despre alegerea episcopilor și a presviterilor în timpurile antice.

La această temă din foisiorul nr. 8. alu „Luminei“, fă-mi permis să-mi fac micile reflecțiuni.

Punctul de gravitație a argumentelor luptătoare pentru constatarea acelei giurstarți: că alegerile episcopilor și a presviterilor în timpurile antice se faceau prin sufragiul episcopilor respective prin presviteri, — se vede a-se demonstra mai vertos prin canoanele 13. alu Laodichiei, și 3. alu sinodului ecumenic ținut la an. 783. După citarea acestor canoane, dl. disertatoriu provoacă la deplinirea locului Jud'a, cându s'au aruncat sorti și s'ortea a cădiut pre Mathia: deci și eu în si-rele prezinti me marginesc cu această ocaziune a replica numai la aceste momente, pe cari mai vertosu se basedia disertatiunea.

Incepu cu actulu celu primu sinodalu alu apostoliloru, și adeca cu actulu deplinirii locului lui Jud'a.

Pre onoratu disertatoriu provocandu la acestu actu solemn din viața apostoliloru, afirma: că alegerea nu s'a intemplat prin intervenirea poporului ce era de facia în numeru de 120 de crestini. Intrebu deci: pentru ce cauza au propusu apostolii cu această ocaziune trebuința punerii altui în loculu lui Jud'a, dintre acei barbati, cari se adunau la rogatiuni cu ei în tota vremea? Ce au voitu apostolii se indegete prin procedur'a aceea, cându au propusu, ca sortirea se otarésca în cauza? Au nu o lucrare sinodala? Au nu au voitu ei prin această forma constitutională se țina socota de opiniunea poporului?

La această alegere disertatoriulu mai observa: că acest'a a fostu antea hirotonire, ce s'a intemplat cu apostolulu Mathia. Așertiunea acest'a încă o tragu la îndoiela cu atât mai vertosu: căci actulu din cestiune s'a executat înainte de venirea promisiunei Tatalui, va se dica: nainte venirii Spiritului santu asupra apostoliloru, și așa ei nu au avutu până în timpulu acel'a încă putere de a santi, — *poterea de susu*.

Premiindu acestu actu, care cu dreptu cuventu se pôte numi busol'a lucrurilor sinodale ale crestinismului, și amintindu despre celu directe urmatu după elu, cându adeca poporulu și-a alesu pe cei șapte diaconi; apoi în fine reflectandu la constituirea apostoliloru Varnava și Pavelu, carea pentru aceea nu s'a intemplat prin intervenirea poporului, fiindu că aceia au fostu chemati la această demnitate prin vöce divina — trecu la canoanele citate mai susu.

A. Canonulu 13. din Laodichia dice, că „glötele nu potu alege și asiedid pre cineva de preotu seu eppu, ci numai cei ce au dreptu de votare.“

În faci'a acestui canonu, punu canonulu 59. adusu la Carthagen'a la anul 420. care dice: „Înainte poporului are a se ispiți

nevinovati'a vre-unui nou alesu eppu și după ce se va aretä vatu înainte poporului se se hirotonésca de Eppu.“

La acestu canonu, așa dicendu, neci nu mai trebuie altu comentariu, elu esprime destulu de chiaru lips'a vocii poporului la unu astfelu de actu importantu și de interesulu binelui comunu. Altmintre, prin canonulu citatu, în sensulu strictu nici nu se întielege restringerea onoratiiloru clerului și ai poporului, va se dica, a reprezentantiloru, dela alegere, ci numai a poporului neregulatu și mai pucinu întieptu; precum se esplica acestu canonu chiar și în *Pidalionu*: „cã Archiereii trebuie se se aléga de Archierei și Jerei, urmandu si alegerile cele dela poporu, si cã mireniloru celoru mai întiepti și eulaviosi se cuvine ca împreuna cu eppii și preotii se aléga, pe celu ce are se urmedie loru preotu seu Archiereu, dar nu si poporului prostu și neregulatu, pentru galceville, ce potu urmã în alegerile loru“

B. Canonulu 3. alu sinodului VII. ecumenic dice: „Alegerea vreunui eppu, presviteru seu diaconu intraprinșa de cãtra stepanitoriu lumeni e nevalida, si atare alesu se depune si escomunica împreuna cu toti cei ce se cumineca cu densulu.“ etc.

Da! și noi dicemu, că stepanii lumeni, ministeriulu, se nu ni puna episcopi, și pre unu atare nici nu l'am recunösce și primu. În acestu canonu sub numirea „stepanii lumeni“ nu se întielege defeliu credintosi unei biserice: ci stepanitorii cari nu sunt poporenii unei și aceleia biserice și prin urmare ei n'au neci dreptu în administratiunea interna a ei; pentru că: „Episcopulu se cuvine mai alesu de toti cei ce sunt în eparchia a se asiedid.“ Can. 6. alu sin. ecum. VII. din Nicea.

Asia nu a primitu legislatiunea bisericesca novelele lui Justinianu imperatulu precum și a lui Emanuilu Comnenu referitorie la alegerile de episcopi, contra caror'a a protestatu și canonistulu *Teodoru Balsamonu*.

Spre încheiere amintescu: că S. *Policarpu* episcopulu Smirnei, S. *Ignatiu* episcopulu Antiochiei, *Titu* alu Cretei, *Silvestru* alu Romei, care a botezatu pe *Constantinu* celu mare, anteiulu imperatu crestinu, apoi *Atanasiu celu mare*, *Meletiu* din Armenia celu iscusitu în santele dogme ale credintei, *Gregoriu* episcopulu Romei, *Santulu Jonu gura de aur* și multi alti episcopi, toti au fostu alesi prin sufragiulu comunu alu clerului și poporului după cum ni le spune tôte acestea viața santiloru, mai multi canonisti și istoriografi bisericesci.

Cãtu pentru alegerile de preoti ce se executu în timpul nostru prin medilöce neleiale și beuturi, acestea la tota intemplarea sunt triste aparintie ale giurstariloru; se potu inse tôte evita prin tactulu bunu și mesurile energice ale jurisdicțiunei nostre bisericesci.

Georgiu Morariu,
cand. la preotia.

FOISIÖRA.

Parere asupr'a cartii: „Metodul pertractarei Legendariului I. (Abecedariului) de Stefanu Popu.“

(Încheiere).

Sminte gramaticale și stilistice se afla pag. 2. — de örace nu sci pentru nu scie, dela: sciu, sciz, scie, — sci e numai la infinitivu, — sci, pentru: scie, ba încă și pentru a 2. persöna sing. scriu astadi multi luandu-se de după lat. scio, scis, scit cu elarea lui s și t, așa sunt și cu conjunctivul: fiu, fii, fia, scriu totu numai cu unu i, încă și în 1. pers. sing. în tempuri perifrastice, d. e. se fi avutu (eu), sc. ce e ratecire, că altcum se intempla formatiunea persönelor la aceste, de cãtu în lat. — Purismul în de aceste nu folosesece.

Are, ar poté se-i mustre și se-i abata, aici pron. i are întiesu de acusativil plur. — dar s'ar cere pentru distingere de dativ. sing. cu unu i a se scrie, plur. cu doi ii; și sing. cu unu i, de și în ambele intemplari se pronuncia într'unu tipu. pr. a i carã lemne (lui ori ei) a-ii carã cu carul (pre ei). Din ast'a scriere se vede de locu cându e dativ. în sing. cându e acus. în plur. — dara multora nu li place lamurirea, nu li place ce e mai bine.

Ce inse e mai minunatu, autorul unde se cere verbul *invetiu* de I. conj. a fi în modul conjunctiv a 3. pers. nu 'lu pune în acelu modu, ci în mod. indic. — este, și acestu modru de scriere și vorbire provincialismu? — pag. 13. precum o pretende acest'a scöla, obieptul și subieptul urmëza după olalta, döra totu mai bine suna: precum scöla pretinde acest'a — pag. 65. După ce a pertractatu docentele literale mici, ar fi mai bine: după ce docentele a pertractatu. s. a.

Are, se scrie cu toti, în alte locuri: cu totii, pentru se scria

cu totii, dara: cu totii ocure pre desu (e provincialismu?), mai bine numai toti. — pag. 18. în alu doile celi mai marisori, pentru pre celi (cei) s. a. totu asia la pag. 23. apoi copilii manjiti (mangiti) pentru: pre copilii s. a. — pag. 21. er' la parinti le sarutati manele: aici dativil plur. dela pron. scurtatu ori conjunctiv le se referëza la dativu articulatu așa dara parintilor, nu la dativu nearticulatu. — pag. 27. mobilie pag. 56. vase plur: cu e, aici autorul se abatü de purismulu apucatu formandu plur. în a la cele dise neutre, ce nu e în limb'a rom. pentru că nu este a 3. pers. pronumenala neutra; apoi genu neutru au numai acele limbi cari au și a 3. pers. neutra. Aci te facu a crede aceea, ce nu este în limba, statorindu regula, ce nu convine limbei nostre! cine crede, cređa dara această infalibilitate, o innoitura, ce face numai greutate, și incurcatura. — pag. 34. cându ne dicemu cu verb'a cugetele nostre, e de prisosu ne (provincialismu), nu e aici lipsa de verbu reductiv, reflesiv, trebuie se impucinamu verbele reductive unde se pöte; ne dicemu noã cugetele? ori altora? pag. 50. galin'a se oua, ad. ea se бага antaiu în ou, apoi era ese? (provincialismu) pentru gain'a oua. — de după scola, pentru după scöla, după finitul scölei — pag. 36. ce pörta fetiorii și fetele mari in degete, în locu, pre degete, aici in presupune a fi în laintrul degetelor, pre cându inelul (anelul) se pörta din afara pe degete: — pag. 56. cu care cosa muierile: cosu verbu de III. conj. mod. indic. cöse, mod. conj. cösa. — pag. 19. Vasiliu! Nicolae, serace vocativu ce batjocura se mai intempla cu tine în limb'a rom. și nici literatorii nu se otarescu a te precisã și distinge de nominativu, — ei — sine lege vagantur. — Acesta anomalia se vede a fi imprumutata dela serbi, dela straini, deca Vasiliu s'a pusu în nominativu, de ce nu și Nicolau — Dionisiu Georgiu. În Romania: Petre încă e nominativu; risum teneatis; în alte locuri: Pavele, Pavelea în locu de: Petru, Pavelu; — așa la prenume (connume) audi și se cetesce: Popescule, Bibescule s. a. — ce anomalia! Se punemu d. e. örecine se chiama O lariu,

in istoria bisericească a romanilor ortodossi in Bihoru.

Georgiu Rozvanu, avocatul in Salont'a, unu romanu de zelu si inteligentia pentru afacerile noastre nationale-bisericesci, a scrisu in limb'a ungresca monografi'a Salontei, care e orasiu ungrescu protestantu in Bihoru. In acestu opu, la pagin'a 110. citeza din opulu ungrescu alui Alessandru Márki: „Istoria Bihorului“, urmatóriele: „La 1. martiu 1735., imperatulu Carolu a trimisu unu rescriptu catra comitatulu Bihorului, ca acest'a se emita o comisiune carea pe romanii ce se unisera cu romano-catolicii, se-i desparta de catra cei gr. neuniti (ortodossi). Acésta comisiune a fostu la olalta si a funtiunatu pana la 1737. si cu procedur'a ei a iritatu fórté spiritele romanilor ortodossi, cáci scopulu ei — desi nu era espresu — a fostu ca se unésca pe cátu mai multi. Episcopulu ortodossu din Aradu, la a carui'a diecesa apartienea Bihorulu, a voitu se faca in Bihoru visitatiunea canonica, ca se intarésca pe credintiosii sei a remané in religiunea stravechia; inse nu i s'a permisu se mérga la visitatiune. La Lugasiulu de jos, langa Alesdu, in 13. iuliu, 1739. s'au adunatu mai multi preoti romani si credintiosi, dintre cei ce remasesera in religiunea ortodossa orientala, si au hotaritu 500 de galbeni pedépsa pentru acel'a, carele se va abate de la religiunea strabuniloru. Comitatulu Bihorului a sciricitu si a descoperitu acésta conjuratiune; si la 18. aprile 1742., i-au bagatu in temnitia pe fruntasii conjuratiunei.“

Avem se inseamnău, cá au fostu mai multe comisiuni de acestea, si multe suferintie au avutu, mai alesu eppulu ort. Sinesiu. Despre acestea vom vorbi alta data din archivulu diecesanu. Ultim'a comisiune a fostu in deceniulu ultimul alu secului trecut, candu unitii pretindeau de a loru mai multe sate, in cátu metropolitulu ort. s'a vediatu silitu a recurge la Maestate, de unde s'au ordinaru comitatului emiterea unei comisiunei, in carea se partecipe si ambele parti litigante. Din partea ortodossa a fostu archimandritulu Petru Vidacu, carele mai tardiu deveni eppu alu Carlistatului si apoi alu Versietului.

G. Rozvanu continua: „In 1847., candu foculu a nemicitu Salont'a mai de totu, eclesi'a romana ortodossa din Orade a fostu intre cei d'anteiu, care a trimisu daruri pentru ajutorarea celor arsi, trimitendu 500 de pani — procurate cu bani din cass'a bisericeii — dimpreuna cu o epistola alui Joane Dragosiu (pre care mai tardiu insusi comitatulu pentru apărarea tierii l'a trimisu a împacá pe romanii din munti, dandu-i-se literile amnestiale ale guvernatorului pentru munteni, si carele apoi acolo, pentru cercustantiele ce le cunóscemu din istoria, a moritu ca martiru). — Joane Dragosiu in acésta epistola, ce multi am cetit'o dar acum nu se scie unde e, si-aduce a minte de anulu 1742., in

care preotii si fruntasii romani, cari cu constantia voiau se romana in religiunea loru stravechia, cu multimea au fostu inchisi in temnițele comitatului, si — precum scrie elu — pentru suferintiele loru nemeritate, numai protestantii din Salont'a au aretatu compatimire, cáci Salontanii in numeru de 300 de calareti, au intratu in Orade, si cu amenintari au pretinsu de la episcopulu rom. cat. carele era comite supremu, ca se redea libertate celoru maltratati pentru religiune, si elu — Dragosiu — prin darulu celu trimite in numele bisericeii ortodosse din Orade, multiamesce Salontaniloru pentru fapt'a crestinesca si nobila a parintiloru loru ce au dovedit'o la 1742. — Déca acésta fapta frumoasa a Salontaniloru e adeverata, séu nu? nu avem date a mana, dar este unu adeveru istoricu, precum dovedesce si metropolitulu Siagun'a in istoria sa despre biseric'a orientala, cumca romanii ortodossi din Bihoru, catra capetulu domniei lui Carolu III. au fostu fórté maltratati pentru cá au remasu constanti in religiunea loru. — Déca Salontanii, pentru acésta fapta cutezatoria n'au fostu trasi la raspundere, se póte atribui numai cercustantiei cá era o epóca in carea trebuiau *voinicii de fapte*. Spiritulu militar si eroicu necum se nisúesca a-lu infrená, tindeau tocm'a a-lu inspirá si omului celui mai slabu.“

Aradu, 18. octobre n. 1872.

(*Pretiuurile bucateloru*) in tergulu de astadi au fostu urmatóriele: Gráulu curatu, metiulu 6 fl. 50 cr. — Grálu secaretu 5 fl. de metiu. — Secar'a, de metiu 4 fl.; ordiulu 2 fl. 60 cr.; ovesulu 1 fl. 60 cr. cucurudiulu 2 fl. 50 cr. de metiu. — Centenariulu mierii de stupi trecea cu 20 fl. — Centenariulu (margea) de lardu (slanina, clisa) 34 fl. 50 cr. — Unu centenariu de cartofi (crumpe, hiribe) 2 fl. 50 cr.

Petru Crisanteu.

VARIETATI.

= „Istoria Transilvaniei si a tierelorú dein giuru, pentru adulti si clásile gimnaziale superiori, de Beniaminu Popu, profesoriu la Gimnasiulu completu dein Blasiu. Blasiu, 1872. Cu Tipariulu Seminariului Archidiecesanu.“ Sub acestu titlu s'a publicatu o carticeia carea in formatu micu, pre 80 de pagine, litere de medilocu (garmond) contine istoria Daciei din timpurile cele mai vechi pana la colonisarea cu romani, si apoi istoria nostra nationala pana la anulu 1432. Pretiulu? Nu-lu scimu!

= Dd. invetiatori Georgiu Rusanda din Calacea, Arcadiu Demetrescu din Barateazu, si Eutimiu Bugariu din Sioimosiu, ni trimitu corespundintie alu caror'a intielesu este, precum a aretatu dlu invetiatoriu Georgiu Cretianu din Lipov'a in corespundintia ce o publicaramu in nr. 11. alu „Luminei“, cumca

Ardeleanu, Lipovanu, Petrariu, era altul e de meseria: olariu, petrariu, e din Ardealu, din Lipov'a: — acum vocativul se fia totu intr'o forma?! — pe meseriasi se lu agraimu olariule! pe nascutul din Ardealu, Lipov'a, ardeleni ori ardeleanule! lipovane! unii (lipovene!) lipovanule! era pre cei cu asemenea prenume se ii strigamu, precum, sunt in nominativu: Olariu! Ardeleanu! Lipovanu; precum si agraimu pe cei cu de aceste prenume: Popu, Popa, Popovicu s. a. cá-ci dóra nu ii vom strigá: Popule! Popale! Popovicule! Baritiule! ci: Popu! Popa! Popovicu! cá: Mateiu! Timoteiu! Andreiu! Mihaiu! dara vocativul in o éra si de dupa serbi: Tomo! Mario! Marto! popo! proto! s. a. in locu de: Toma! Maria! popa! ce stricatiuni. Poporul nu le dice. Aceste trebuie regulate odata, cá li-a venitu tempul. — Cu bucuria vedemu, cá autorul scrie in nominativu: Ioanu era nu Joane! ce e vocativu. Dar ómeni bunii mai lasati-ve de ablativul lat. si nu ni formati nominativul totu de dupa acel'a pentru rom. — cercati a face nominativu rom. din: *homine* dicendu *omine*, capite nomine atunci e pace de: *omu*, de *capu* si de *nume*. Faceti distingere in de aceste intre nominativu si vocativu, si nu schimositi vocativul, luandu lu si nominativu. *) Se nu se cugete cá aceste sunt

*) Abusu mare facu inca si literatii si cu genitivul si dativul mai vertosu in Romani'a la nume personale proprie barbatesci (nume de botezu si prenume) punendu artichu postpusu, ca la nume comune, — pentru artichu prepusu, pr. *Petrului*, *Bolintinianului* s. a. in locu de: a lui Petru, lui Bolintinianu s. a. facu abusu prin orasie din contra la nume barb. si fem. prepunendu artichu barb. pr. a lui Domnu (cu *u* integritu) a lui dómn'a, a lui mam'a, a lui Maria, in locu de: a domnului, a dómnei s. a. Prin Ardealu (dóra si Romani'a) facu unu genit. si dat. fem. bastardu: inca si literatii, de care in scrierile vechi nici pomana nu e, ad. lu terminéza in *iei* pentru: *ei*, ori mai scurtatu in: *ii*, asia libertatiei partiei in locu de: libertatei, libertatii, partei, ori partii s. a. alt'a este déca in' nominativu *t* (cu i urmatu) este in punct. schimbatu, pr. *privintia*, *influintia* s. a. aceste numai potu avé gen't. dat. in: *tiei*: *privintiei*.

nesece insemnari de pncinu pretiu limbisticu. . . .

Substantivele in: *itia*, cari se potu, se se indrepte in: *éca* dupa: *imperatésa*, *preotésa*, *asia* invetiatorésa, *negutiatorésa*, *vacarésa*, *scolarésa*, era nu scolaritia.

La lectiunea 26. scrierea lui *m*, se aduce de exemplu: *aliu*, *malu* éra si cu *l* (ce poporul nu pronuncia ci lu *immóie* in *i*), dara si altcum despre *u* si *l* in lectiunile precedane nu invétia inca autorul esemplele, daru nu sunt amesurate, deci se observa cá literile ca sunete asia se fia insirate in carte, cátu numai cu cele precedane (invetiate) se se aduca esemple, éra nu si cu cele inca neinvetiate; despre sunetul *a* tractéza lect. 44. 45.

La lectiunea 41. scrierea cu *o*: *orbu*, *otava*, *copilu*, *cortu*, *mortu* inca nu sunt esemplele, din tota privintia amesurate, cá autorul despre: *b*, *t*, *l* invétia mai la vale. Deci se nu se aduca esemple cu sunetele, despre cari invetiatoriu inca nu tienú lectiune; — despre *t* suna lectiunea 52., despre *l* lect. 60. despre *b* lect. 62.

Se observa, cá si intrepunctiuni, come inca lipsescu, ici si colea, unde se ceru.

Sminte de tipariu pr. la pag. 23. ce an invetiata, pag. 64. sunt pentru sunete, — precum si altele de mai susu. — la a dou'a editiune se potu indreptá, inse cartea e de recomendatu pentru lamurirea, ce cuprinde si calea aretata, de dupa care se potu bine ajutorá invetiatorii la pregatirea in metodu scriptologiei, — avendu sporantia, cá autorul va si scaritia din pretiu de 60 cr. ca se o póta mai multi cumperá, si folosí. Elementa de istoria romanilor pentru scólele póporeli de A. *Treb. Lvurianu*, editiunea a noua corrésa si adaussa 8° 107. pag. leg. costéza numai 30 cr. v. a. la W. Krafft tipografulu in Sibiu.

invinuirile ce i se facu dlui Petru Popovicu sunt neadeverate. Densii au facutu essamenulu de calificatiune in 16—17. augustu a. c. prin urmare sunt competinti a radica graiulu in caus'a dlui Popovicu. Spatiulu nu ni permite a publica in tota estensiunea loru aceste corespundintie, ci cauta se ne marginimu a constatá pe scurtu cumca densii aderéza la cele publicate de dlu Cretiuunu. Cine sunt dara invinuitosrii? de ce intardia a-si publica numele?

= *Materialu comissiunei anchetarie scolastice.* Pana acum au asternutu invetiatoriuulu *Vasiliu Olariu* din *Zarandu opulu*: „Geografi'a Europei, Asiei, Africei, Americi, Australiei si a imperiului austriacu,” precum si opulu: „Geografi'a Ungariei, pentru scólele poporale romane”, — éra invetiatoriuulu *Joane Tuducescu* din *Lipov'a* au asternutu: „Introducere in economi'a practica”, care opu, in cinci parti, tratéza despre: 1. agricultura; 2. horticultura; 3. pomeria; 4. industria; 5. comerciul.

☞ Spre sciintia dloru protopresbiteri si dloru inspectori de scóle. De aici se spedesce câte unu esemplariu de „*Lumina*,” pentru fiecare oficiu protopresbiterale, si pentru fiecare inspectoratu, spre folosintia oficiala, avendu apoi a se conserva intre actele oficiali, conformu despusestiunei din circulariulu consistoriule cu datulu 6, juliu a. c. nr. 1018. Pl. Ni permitemu a insemná acést'a, ca de respunsu la câteava întrebări ce ni se trimisera in asta privintia. Cine n'a capetatu veri unu numeru, binevoiesca a reclama.

Redactiunea.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la scól'a elementara gr. or. romana din comuu'a *Calacea*, se escrie concursu pana la 28. octobre st. v. 1872. Emolumintele salariulu anualu in bani: 126 fl. v. a. 2 1/2 jugeru de fenetia, 3/4 de gradina, 60 meti de grau, 80 pundi de sare, 100 pundi clisa, 25 pundi lumini, 3 orgii de lemne si 8 orgii de paie, precum si cortelu liberu.

Doritorii de a fi alesi sunt avisati a-si trimite recursurile loru instruite cu tóte documintele prescrise de statutulu organicu subscrisulu pana la terminulu susu fipsatu.

Timisiór'a in 27. Setemvrie 1872

In contielegere cu comitetulu paroch. **Nicolau Cosariu**, inspectoru cer. de scóle
3—3 vice-notariu comit.

CONCURSU.

Devenindu vacanta parochi'a din *Soldabagiu Cottu* Bihorului protopresviteratulu *Luncii*, cu acést'a se escrie concursu pana 22. Octobre a. c. cal. vechiu. candu va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: pamentu aratoriu de 8 cubule si unu lantiu de fenu, dela 80 case câte o vica de bucate, stólele indatinate, lemne pentru focu, casa parochiala cu dóa chilii, gradina pentru legume.

Doritorii a recurge la acésta parochia au a-si trimite recursurile sale instruate dupa statutulu organicu catra d. protopresviteru alu *Luncii* in *Oradea-Mare*.

Datu in *Soldabagiu* 22. Septembrie 1872

Comitetulu parochialu

Cu contielegerea si invoirea mea: **Gavriilu Netyo**,
protop. *Luncii*.

CONCURSU.

In urmarea decisiunei consistoriale din *Oradea-Mare* de dto 14. Februar nr. 94. B. devenindu parochi'a din *Verasieni* vacanta (protopopiatulu *Papmezeului*) si la alegerea prima ne potendu-se efectui alegerea tienuta si publicata in foi'a *Albina* — se escrie alegere nóa pe 15. octobre. s. v. — pe langa emolumintele urmatórie: pamentu parochialu de 16 cubule, tóta cas'a una di de lucru, stólele indatinate, si gradina parochiala de unu cubulu. —

Doritorii de a fi alesi, pe di'a sus pusa au de a se presentá. — si in sensulu ordinatiunei ven. consistoriu oradanu de dto 8. Juniu nro 398. B. numai barbati de o calificatiune mai buna vor fi candidati. —

Verasieni, 26. septembrie 1872.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu mine:
Elia Moga,

adm. prntopopescu.

2—3

CONCURSU.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu din comun'a *S.-Carandu*, comitatulu *Bihoru*, protopresviteratulu *Beliului*. Emolumintele sunt: 44 fl. v. a. 6 chibele grâu, 6 cucuruзу, dela tóta cas'a o portie de fenu, 6 holde de pamentu aratoriu, gradina pentru legumi, si 8 stangeni de lemne.

Doritorii de a ocupa acestu postu, — sunt avisati a-si trimite recursurile cu documintele despre absolvarea preparandiei la inspectorulu sub scrisu in *S.-Carandu* pana in 23. octobre, v. éra in 24. octobre v. se va tiené alegerea.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu mine:
Josifu Marchisiu,
inspectoru cerc. de scóle.

2—3

CONCURSU.

Pentru vacant'a parochia *Aciutia*. — indiestrata cu emolumintele anuali: Casa parochiala cu gradina in marime de 2 jugere. 8 jugere pamentu aratoriu, biru dela 115 case, si stólele indatinate pena in 29. octobre a. c. candu se va tiené si alegerea.

Doritorii de a ocupa acésta parochia sunt avisati recursurile loru, provediute conformu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu a le trimite dlui protopresviteru tractualu alu *Halmagiulu Joanu Groza* in *Halmagiu*.

Aciutiu, 18. septembrie 1872.

Comitetulu parochialu, cu scirea si invoirea mea
Joanu Groza,
protop. *Halmagiului*.

2—3

CONCURSU

Langa parochulu *Atanasie Popovicu* din *Berechiiu*, Comitat. *Aradului* protopresbit: *Chisineului*, se poftesce unu Capelanu cu dotatiune anuala: biru cate o vica de cucuruзу, si stólele indatinate dela 76. de case, — pamentu aratoriu estravilanu de 5. sinice de semanatura, si in proportiune competentia de fenatie mestecata cu smida.

Voitorii de a ocupa acestu postu de Capelanu, suntu avisati recursele loru instruite in sensulu Statulu Oroanicu, si adresate catra Comitetulu parochiale din *Berechiiu*, pana i *Noemvre* st. v. a. c. ale subterne la subscrisulu in *Chitighazu* (*Kétegyháza*)

Chitighazu 4. Octomvrie 1872.

Din incredintiarea Comitetulu parochiale:

2—3

Petru Chirilescu,
protopresviteru *Chisineului*.

CONCURSU.

In urmarea inaltei ordinatiuni consistoriale din 24: Augustu a. c. Nr 1166. B. prin acést'a se escrie Concursu pentru parochi'a remasa veduva de dupa reposatulu preotu *Moisa Gradinariu* din *Seceanu*.

Emolumintele anuali ale acestei parochii sunt: 30 jugere de pamentu, stol'a dela 200 de casi, si 50 chible de grâu incassabili.

Doritorii de a ocupa acést'a parochie sunt avisati a substerne recursurile loru, provediute cu testimoniu despre 8 clase gimnasiale absolute si cu testimoniu de cualificatiune, si adresande catra sinodulu parochialu, pana in 26. Octovre a. c. districtualulu *D. protopresviteru a Temesiorii Meletiu Dregheciu*; avendu apoi alegerea a se tiené in 29 septembrie a. c. *Seceanu* in 19 Septemvrie 1872.

Comitetulu parochialu cu scirea si invoirea mea:

2—3

Mel. Dregheciu m. p.
Prot. *Timis*.

Edictu.

Ilie Sanzeiana nascutu din *Siclou*, carele nainte de acésta cu 14. ani, si 'a parasitu pe legiuit'a sa sotia *Oana Sucigana* din *Chitighazu* fara a se sci cá unde se afla séu cá óre mai traiesce; — prin acést'a e provocatu, ca in terminu de unu anu si o diua dela publicarea acestui edictu intru acésta foie, se se presentedie naintea scaunulu protopopescu alu *Chisineului* cáci la din contra, caus'a divortiala redicata de catra amintit'a sa sotia, si in absentia lui, se va decide in sensulu canóneloru santei nóstre bisereci.

Chitighazu (*Kétegyháza*) in 4. Octomvrie 1872.

Scaunulu protopopescu alu *Chisineului*:

2—3

Petru Chirilescu
protopresviteru.